

Videokunst is voor Vasulka uitbreiding van de muziek

Van onze medewerkster
AMSTERDAM — De Amerikaanse videokunstenares Steina Vasulka (46), die vanavond in Montevideo Amsterdam haar twintig-monitoren-werkstuk The West zal presenteren, heet eigenlijk Steinuun Briem Bjarnadottir. Ze is een van die vele IJslandse kunstenaars die buiten IJsland werkt. „Er is een overproductie van kunstenaars daar, van alles eigenlijk. Daarom exporteren we onszelf. Bovendien word je van jongsaf aan ingeprent dat je iets bijzonders moet worden. Ook bij mij gebeurde dat. Dat is ook wel begrijpelijk. Er wonen maar 100duizend mensen in Reijkjavik. Die moeten zich wel manifesteren, want niemand anders doet het. Daarom heeft Reijkjavik dus twee symfonieorkesten.”

In één van die twee speelde Steina Vasulka nog een tijd als violiste, nadat ze aan het conservatorium van Praag was opgeleid. Ze ontmoette er de filmer Woody Vasulka, met wie ze in '65 definitief naar Amerika vertrok. Daar ontdekten ze samen het nieuwe medium video.

In het begin speelden ze er uren mee, en maakte Steina overdag tapes die ze 's avonds, als Woody van z'n werk thuis kwam, aan hem liet zien. Dat spel liep een beetje uit de hand en in 1970 besloten ze om alleen nog maar video-tapes te maken. Het pionierswerk van de Vasulka's heeft sindsdien grote invloed gehad op de ontwikkeling van de videokunst. Naast Nam June Paik zijn ze de belangrijkste uitvinders van allerlei technieken om het videobeeld te beïnvloeden. Zo bouwde Woody Vasulka in 1975 zijn Vasulka Imaging System, dat — digitaal en computergestuurd — mogelijkheden

met video bood, die later in sterk verwaterde vorm op televisie, in popprogramma's bij voorbeeld, terugkeerden.

Omdat deze maand op diverse plaatsen in Nederland, in het videocircuit, tapes te zien zijn waarin de technologie van de video centraal staat, is Steina Vasulka, onderweg naar Reijkjavik, even in Nederland. Steina Vasulka: „Video en technologie zijn niet te scheiden. Het is een technologisch medium ten slotte. Iedereen die serieus met video wil werken moet iets van de techniek weten. Niet omdat die techniek zo goed zou zijn, maar omdat hij zo slecht is. Je apparaten begeven het steeds, dus je moet ze kunnen repareren en je moet weten wat je moet doen als je tape halverwege blijft steken of het beeld zwart blijft. Sommigen proberen het te scheiden, alsof video zonder technologie gebruikt zou kunnen worden, maar die maken het zich erg moeilijk. Aan de andere kant is het waar de techniek je in zijn macht kan krijgen, waardoor je niets meer uitdrukt. Maar het feit dat die extreme kant bestaat, mag nooit tot gevolg hebben dat die techniek geen kunst gevonden wordt omdat het techniek is.”

— *Toen u Montevideo net binnenkwam, zei u dat u zo'n hekel had aan kunstacademies. Heeft video voor u meer met muziek dan met beeldende kunst te maken?*

„Dat is een heel persoonlijke opvatting, maar dat vind ik wel, ja. Ik was ook musicus toen ik video ging gebruiken. En net als video bestaat muziek alleen in de tijd. De partituur of de plaat zijn nog geen muziek. Ze zijn dat alleen als ze gespeeld of afgespeeld worden.” Ook Steina Vasulka's werkstukken zijn directe uitvoeringen van een plan. Het gebruik van de werkelijke tijd is voor haar heel belangrijk, zoals bij de film wel gebruikelijk is, zal ze niet in haar tapes monteren: „Ik wil steeds op de monitor zien wat ik aan het doen ben.

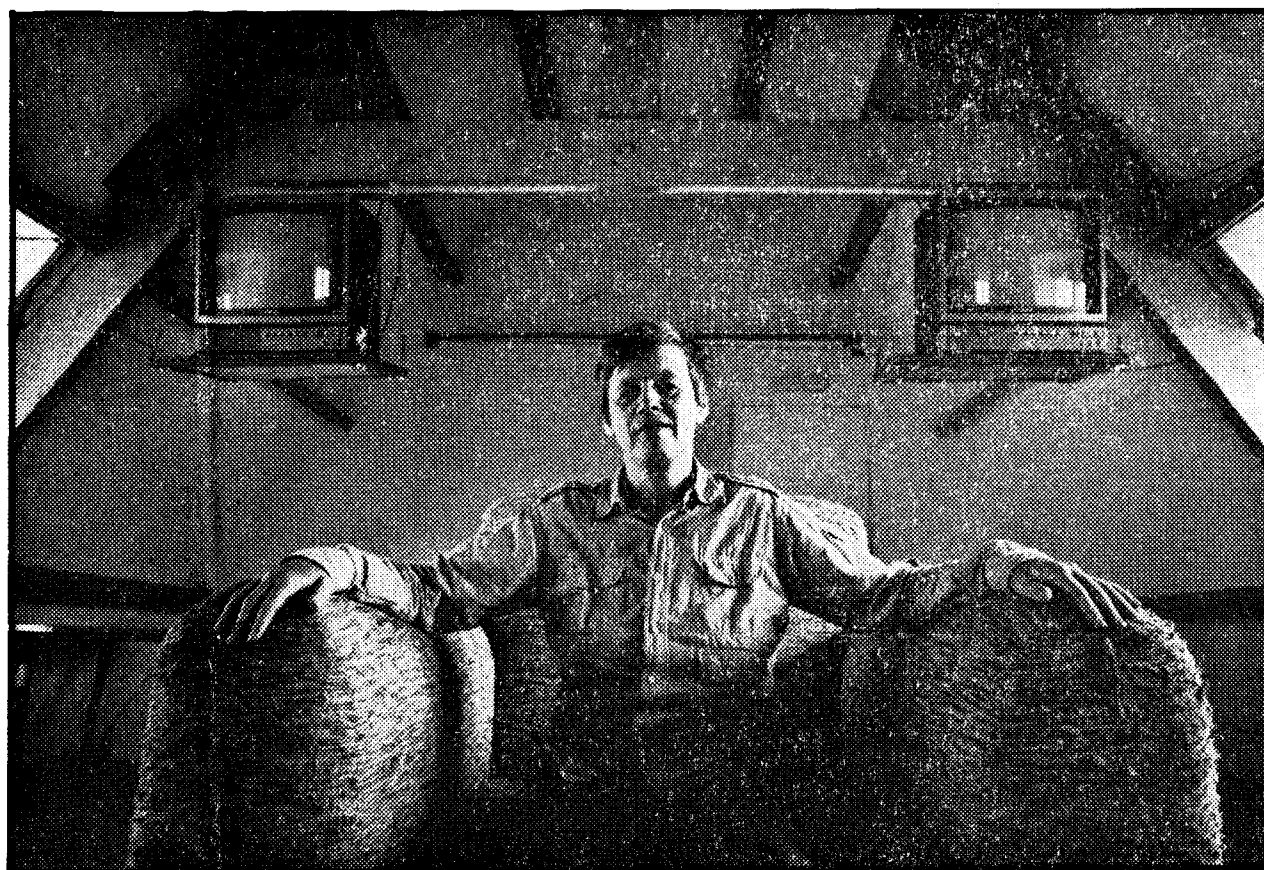
Daarom is het voor mij een uitbreiding van de muziek. Daar komt bij dat video van zichzelf al twee geluidssporen heeft. Bij film moet dat er heel ingewikkeld bij gemaakt worden. Als je met die sporen werkt, en je werkt met signalen, zoals ik, dan kom je vanzelf op het gebied van de elektronische muziek. Ook daar wordt gebruik gemaakt van voltages en frequenties.”

— *U gebruikt vaak gebogen spiegels, zodat je niet ziet wat je zelf waar zou kunnen nemen, maar veel meer.*

„Ik heb een grote passie voor de camera. Nu merkte ik vaak bij mezelf en anderen dat je vaak de verkeerde dingen in beeld zag. Soms werd je op een bijna fascistische manier gedwongen iets te zien door de keus — de beelduitsnede — van de maker, terwijl ik een ander deel van die situatie had willen zien. Omdat er dus kennelijk niet één menselijke, persoonlijke blik bestaat, probeerde ik daar een oplossing voor te vinden door in een bal van spiegelglas te filmen. Als je die bal beschouwt als een oog, dan zou dat oog alles zien. Het is een soort filosofisch gevecht met de blik. Ik noem dat de machine-blik. Dat betekent dat ik de camera ergens op monteer: een rijdende auto, een draaitafel of een spiegel die op en neer beweegt. Dat beeld zie je dan. Daardoor word je gedwongen te overdenken wat camerabewegingen precies betekenen. Omhoog, omlaag, opzij, naar voren en in de rondte heet in film achtereenvolgens tilt, pan, zoom en rotation en in computertaal x, y en z. Zo moet je over een andere taal nadenken.”

— *Heeft die nadruk op het onpersoonlijk ook iets te maken met uw samenwerking met Woody Vasulka?*

„Eerlijk gezegd was *Machine Vision* ('75) het eerste werkstuk dat ik zonder Woody maakte. Hij was toen meer geïnteresseerd in synthesizers. Dat had mijn belangstelling niet. Die scheiding verliep daardoor heel natuurlijk. Op dit

Steina Vasulka voor de monitoren: „Kenmerkend voor mijn videowerk is dat ik nooit zo in mensen geïnteresseerd ben geweest.”

moment bestaan er drie soorten werk. Dat van hem, dat van mij en dat van ons samen. Kenmerkend voor mijn eigen werk is, dat ik nooit zo in mensen geïnteresseerd ben geweest. Zelfs niet in mezelf. De camera bij voorbeeld gebruik ik altijd zonder zoeker. Ik heb ergens een grote monitor in de buurt staan waarop ik het beeld kan zien dat ik aan het maken ben. Ik wil die camera van mezelf weghouden, hem zelf laten bewegen, onafhankelijk van mij. Ik kijk er van buitenaf naar, op de monitor. En als er al mensen in m'n tapes voorkomen, dan ben ik dat zelf. Maar ik word wel een decorstuk, ik ben er om iets te demonstrenen.”

„Het is vreemd dat ik daarnaast wel veel interviews tape met kunstenaars die om me heen werken, zoals de filmer Hollis Frampton. Die laat ik nooit in het

openbaar zien. Dat zijn souvenirs. Ze omringen me.”

— *Kunt u iets vertellen over uw fascinatie voor het landschap rond Santa Fe waar *The West* speelt.*

„Toen we van Buffalo naar de woestijn verhuisden, want rond Santa Fe is alleen maar woestijn, ben ik die als mijn studio gaan gebruiken. Het is er altijd goed weer, dus ik kon alles buiten opstellen. Dat landschap maakt een heel sterke indruk op je, en dat wilde ik in die installatie laten zien. Ik wilde gebruiken dat Indianen daar duizend jaar geleden observatieposten bouwden om de zon, de maan en de sterren te bestuderen. Ik ben ervan overtuigd dat ze probeerden na te gaan waar hun goden woonden, waar hun geestelijk huis was. Daar begint *The West* mee, met die Indi-

„Nieuw” museum in Den Haag

Van onze verslaggever

DEN HAAG — Voor twee maanden heeft Den Haag er een volwassen museum voor hedendaagse beeldende kunst bijgekregen. Minister Brinkman opende gisteren in het „Logement van de Heren van Amsterdam”, het voeger ministerie van Buitenlandse zaken op het Plein, de tentoonstelling „Rijksaankopen 1984”. In het gebouw, dat ook nog eens paleis geweest is, zijn tot 29 juli 375 kunstwerken te zien van 160 kunstenaars.

Sinds 1 januari fungeert de nieuwe Rijksdienst Beeldende Kunst, een samenvoeging van de vroegere Dienst Verspreide Rijkscollecties, de Nederlandse Kunststichting en het Bureau Beeldende Kunst Buitenland. De nieuwe organisatie kreeg vorig jaar voor kunst aankopen behalve het vaste jaarlijkse bedrag van één miljoen gulden, nog een extra toewijzing van 1,6 miljoen om belangrijke hiaten in de rijkscollectie aan te vullen.

Voor het eerst in de geschiedenis van de rijksaankopen werd de vrucht daarvan nu tentoongesteld. Uit de aankoop blijkt een duidelijke koerswijziging. Tot voor kort werd aangekocht rond een bepaald tevoren opgegeven thema, waar veel kunstenaars hun neus voor ophaalden. Dit jaar is het beleid weer gericht op collectievorming en kwaliteit; uit de tentoonstelling blijkt het iets opgeleverd te hebben waar een „echt” museum zich de vingers voor kan aflikken.

ADVERTENTIE

OPRUIMING

Wegens verhuizing

GRANDIOZE BOEKENOPRUIMING

vanaf donderdag
 23 mei 9.00 uur
 plaats: SPUJ 10

scheltema | boek
 holkema | ver
 vermeulen | kopers

tel. 020/267212

PAULINE TERREEHORST